

UUDISTETTUJEN HYBRIDISTRATEGIAN LINJAUSTEN TOIMEENPANO

Sosiaali- ja terveysministeriön antama hybridistrategian toimintasuunnitelma on ohjannut tartuntatautilain toimeenpanosta vastaavia viranomaisia suositusten ja rajoitusten epidemiologisesti tarkoituksenmukaisessa käytössä. Epidemiatilanne ja rokotusten eteneminen edellyttävät, että hybridistrategian linjaukset uudistetaan ja aiempi toimintasuunnitelma sekä siihen perustuvat päätökset kumotaan.

Valtioneuvosto on periaatepäätöksellään 10.2.2022 kumonnut päätöksen valtakunnallisen hätäjarrumekanismiin käyttöönotosta sekä puoltanut, että sosiaali- ja terveysministeriö tekee päätöksen covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian linjauksista vuonna 2022.

Hybridistrategian tavoite vuonna 2022 on yhteiskunnan vakauttaminen mahdollisimman avoimeksi, jälkihoidon ja jälleenrakennuksen tukeminen sekä tarkoituksenmukainen varautuminen globaalin pandemian jatkumiseen. Ihmisten omaehtoista koronaterveyden edistämistä tuetaan rokotusten, kotitestauksen edistämisen ja kansalaisviestinnän keinoin. Päätöksenteossa huomioidaan edelleen lapsen edun ensisijaisuuden periaate. Tilanteen niin vaatiessa epidemiatilanteen äkilliseen heikkenemiseen on pystyttävä vastaamaan tarkoituksenmukaisin keinoin.

Vakavan tautimuodon riskiryhmiin kuuluvat ovat entistä paremmin suojattuja rokotuskattavuuden kasvettua merkittävästi, jolloin terveysriskit kohdistuvat yhä pienenevään rokottamattomaan väestöön ja ihmisiin, joilla syystä tai toisesta ei ole riittävää suojaa taudilta. Korkean rokotuskattavuuden myötä myös riski sosiaali- ja terveydenhuollon ylikuormittumiselle on pienentynyt.

Oikeudellisen suojavaatimuksen painopiste on haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeuksissa ja väestötasolla rokotussuojan varmistamisessa. Ensisijaista on varmistaa hoidon ja palveluiden yhdenvertainen saatavuus. Tämä edellyttää riittävän varmaa tietoa rokotuskattavuuden suojatasosta, tartuntojen leviämisen torjuntatasosta ja alueen väestön tarpeisiin vastaavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tilasta. Alueen epidemiatilanteen vakauduttua käytettävät valtuudet vastaavat tavanomaista yleisvaarallisten tartuntatautien torjuntaa ja vain välttämättömien torjuntatoimien tehostamista paikallisissa erityistilanteissa ja -kohteissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt päätöksen covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian linjauksista vuonna 2022 (liite) ja ohjaa tällä kirjeellä niiden toimeenpanoon. Uusien linjausten toimeenpano alkaa välittömästi ja ne ovat voimassa toistaiseksi.

Uudistetut linjaukset

Epidemiantorjunta perustuu jatkossa ensisijaisesti ihmisten omaehtoisen terveysturvallisen toimintatavan tukemiseen, tartuntojen vakavien seurausten ehkäisemiseen rokotuksin ja vain välttämättömiltä ja rajatuilta osin tilapäiseen sääntelyyn covid 19- epidemian torjunnan erityisvaltuuksilla.

Kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason epidemiantorjunnan tilannekuva

Tilannekuva on edelleen muodostettava kansalliseen ja kansainväliseen tietopohjaan perustuen. Yhteiskunnan pitäminen mahdollisimman avoimena edellyttää jatkuvaa ja riittävän varmaa tietoa rokotussuojan tasosta sekä siitä, kuinka merkittävän ja todennäköisen hengen tai terveyden uhan tauti aiheuttaa riskiryhmille. Tällä jatkuvasti tarkentuvalla arviolla on suora vaikutus siihen, mitä epidemiantorjunnan keinoja kulloinkin käytetään ja miten niiden oikeasuhtaisuutta, kokonaisuhyötyjä ja haittoja seurataan ja arvioidaan. Tilannekuvan seurannassa ja muodostamisessa huomioidaan myös kansainvälinen tieto pandemian kehittymisestä.

Valtakunnallisen ja alueellisen epidemiologisen tilanteen arvioinnissa painotetaan tekijöitä, joilla voidaan ennakoita epidemian kiihtymisen riskiä sekä seurata vakavien muotojen ja rokotusohjelman etenemistä. Olennaista on seurata rokotusohjelman vaikutusta sairastumisten vähenemiseen ja kuolleisuuden laskuun.

Mittariston ja tiedonkeruun tarkempi kuvaus julkaistaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen COVID-19-epidemian hybridistrategian seuranta –tilannearvioraportin teknisenä liitteenä, ja sitä päivitetään tarvittaessa. Paikallisessa ja alueellisessa päätöksenteossa ja torjuntatoimien vaikuttavuuden seurannassa käytetään lisäksi tietoja testiposiitivisuuden muutoksista sekä tartunnanjäilytyksestä saatavia tietoja tartunnanlähteistä, karanteenien määrästä ja osuvuudesta (karanteeniin määrättyjen osuus tartunnoista).

Alueellisen toiminnan perusperiaatteet

Epidemian hillinnän keinojen vaikuttavuutta, oikeasuhtaisuutta ja välttämättömyyttä arvioidaan jatkuvasti.

Torjuntatoimenpiteiden käyttö edellyttää kokonaisvaltaista arviota, jossa päätöksiä punnitaan niiden epidemiologisten, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten suhteen sekä suhteessa perusoikeuksiin. Strategian linjauksia toteuttavien toimenpiteiden käytössä lasten asema ja lapsen edun ensisijaisuuden periaate otetaan huomioon, jotta toimenpiteiden haitalliset vaikutukset lapsiin olisivat mahdollisimman vähäiset.

Väestötason suoja sekä yleinen terveysturvallisuus

Alueellisella ja paikallisella tasolla on ensisijaista järjestää joustavasti ja saavutettavasti rokotusmahdollisuudet, jotta varmistetaan väestön mahdollisimman kattava suoja vakavia tautimuotoja vastaan. Toiminta perustetaan kansalliseen rokotusstrategiaan.

Lisäksi alueellisella ja paikallisella tasolla on tärkeää edistää arjen terveysturvallisia toimintatapoja ja huolehtia epidemiatilanteen ja ajantasaisen torjuntatoimien viestinnästä. Tämä edellyttää jatkuvaa ja tehostettua informaatio-ohjausta, rokottautumisesta, yleisistä terveysturvallisista toimintakäytänteistä ja niiden merkityksestä, kotitestauksesta sekä mahdollisesti edelleen käytössä olevista suosituksista ja päätöksistä. Ihmisten omaehtoisen terveysturvallisuuden edistämistyön vakiinnuttaminen ja korostaminen ovat viestinnän lähtökohtia.

Uudistettujen hybridistrategian linjauksien mukaisesti luovutaan epidemian torjunnan laajamittaisista toimista tautitilanteen vakauduttua. Testaus- ja jäljitysstrategian mukaisesti kohdennettu ja yksilön oikeudet huomioiva testaus- ja jäljitystoiminta sekä hoidon turvaaminen ovat kulmakiviä alueelliselle toiminnalle.

Erityistilanteet

Jatkossa tartuntatautilannetta seurataan ja mahdolliset tartuntaryypät rajataan tartuntatautilain mukaisin perustoimivaltuuksin (testausstrategian mukainen testaus ja vaikuttavasti kohdennettu jäljitystoiminta sekä välttämättömissä kohteissa ja tilanteissa karanteeni- ja eristystoimenpiteet sekä kohdennettu informaatio-ohjaus) paikallisten viranomaisten toimesta nopeasti, kohdennetusti ja tehokkaasti. Erityisesti suojataan haavoittuvassa asemassa olevia. Yksilötasolla korostuu paikallinen ja kohdennettu hoidon turvaaminen sekä haavoittuvassa asemassa olevien suojaaminen – myös yksilötason testaus-, jäljitys- ja –karanteeni/eristystoimin.

Mikäli yksilö- tai väestötason rajoitustoimenpiteet ovat erityistilanteissa välttämättömiä, niiden tulisi olla mahdollisimman rajattuja niin kohteeltaan, sisällöltään, kestoaltaan kuin alueeltaankin. Rajoitusten tulisi myös kohdella eri aloja tartuntojen vaikeasti hallittavan leviämisen ja vakavien seuraamusten riskiin nähden mahdollisimman yhdenvertaisesti.

Varautuminen

Epidemiatilanteen äkilliseen heikentymiseen on varauduttava ja pystyttävä vastaamaan tarkoituksenmukaisin keinoin.

Kuntien ja kuntayhtymien tulee suunnitella ja valmistella toimintansa etukäteen niin, että sosiaali- ja terveydenhuollon kantokyky ja ihmisten oikeudet lakisääteisiin palveluihin kyetään turvaamaan mahdollisimman hyvin myös äkillisesti heikenevässä epidemiatilanteessa. Tavoitteena on, ettei sosiaali- ja terveydenhuollon kantokyvyn vaarantumisen vuoksi jouduta palaamaan yhteiskunnallista toimeliaisuutta ja ihmisten osallisuutta merkittävästi tai pitkäaikaisesti rajoittaviin toimiin.

Vaikutusarvioinnista

Yhteiskunnan vakaalla avaamisella sekä erityistilanteissa paikallisiin ja kohdennettuihin toimenpiteisiin siirtymisellä on ihmisten, talouden ja yritysten näkökulmasta myönteisiä vaikutuksia. Mahdollisesti välttämättömillä rajoituksilla on edelleen hyötyjen ohella haitallisia sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia vaikutuksia, mutta ne ovat merkittävästi aiempaa rajatumpia ja lyhytaikaisempia.

Osana toimenpiteiden käytön harkintaa on arvioitava niiden mahdollisia negatiivisia monialaisia vaikutuksia. Oikein ajoitetuilla ja tehokkailla toimilla voidaan myös lyhentää ja rajoittaa rajoitusten tarvetta ja pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia. Päätökset sisältävät kokonaisarvioinnin toimenpiteiden epidemiologisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ennen päätöksentekoa on keskeisesti siis arvioitava toimenpiteen epidemiologiset, lääketieteelliset, terveydelliset, sosiaaliset, sivistykselliset ja taloudelliset vaikutukset, samoin kuin muut vaikutukset ihmisten asemaan ja toimintaan yhteiskunnassa, vaikutukset heidän perusoikeuksiensa toteutumiseen ja yhteiskunnan palveluiden saatavuuteen, vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja työelämään sekä erityisesti lapsivaikutukset. Alueellisessa päätöksenteossa toimien kohdentamista on kohteittain arvioitava sen suhteen, missä määrin niiden ajallisella ja muulla kohdentamisella voidaan hillitä haittavaikutuksia, ja missä määrin kohdennusta on tehtävä sen varmistamiseksi, etteivät haitat ylitä hyötyjä. Päätösharkinnassa ja päätöksenteossa tulee huomioida lapsen edun ensisijaisuuden periaate siten, että tartuntojen estämiseksi tehtävät toimenpiteet kohdistuisivat

ensisijaisesti aikuisiin ja vaikuttaisivat mahdollisimman vähän haitallisesti lapsiin. Samalla on huomioitava, että periaate velvoittaa myös aktiivisiin suojelutoimenpiteisiin, joilla estetään ja hillitään lapsille epidemiasta aiheutuvia haittoja.

Päätösten vaikuttavuutta ja muita vaikutuksia on seurattava tarkasti, samoin kuin tietoa tilanteen kehittymisestä ja uutta tietoa virusmuunnosten ominaisuuksista sekä vaikutuksista.

Koronakustannusten korvaamisesta

STM toteaa, että julkisen talouden suunnitelman mukaisesti kaikki koronaan liittyvät välittömät kustannukset kuten testaukseen ja testauskapasiteetin nostamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät menot katetaan täysimääräisesti kehyksen ulkopuolisina menoina vuosina 2021–2023. Tällaiset koronastrategian mukaiset kustannukset korvataan edelleen täysimääräisesti niin kauan kuin tautitilanne ja koronastrategian toimeenpano sitä edellyttävät.

Liite: [Valtioneuvoston periaatepäätös covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian linjauksista vuonna 2022 tehtävästä päätöksestä](#)

Kansliapäällikkö Kirsi Varhila

Johtaja Jaska Siikavirta

Jakelu Kunnat, sairaanhoitopiirit ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueet
Ahvenanmaan maakunta
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Aluehallintovirastot
Valvira

Tiedoksi Sosiaali- ja terveysministeri Sarkkinen
Perhe- ja peruspalveluministeri Lindén
Valtiosihteeri Mäkipää
Valtiosihteeri Ruuth
Opetusministeri Andersson
Tiede- ja kulttuuriministeri Kurvinen
Pääministerin erityisavustaja Niemi
Kansliapäällikkö Lehikoinen

Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö/VKO
Oikeusministeriö
SM/poliisiosasto
Poliisihallitus
Liikenne- ja viestintävirasto